

їсти, пекли хліб, вона обігрівала хату, на ній спали, лікували простуду, сушили зерно, фрукти тощо [11: 31 – 32] використовувати при цьому образ жінки.

Таким чином, символічність є характерною ознакою української мови, як і будь-якої іншої мови в цілому. Своєрідність символіки народу виходить з конкретного і неповторного життєвого досвіду етносу. Символи ґрунтовані на асоціаціях, які завжди супроводжують процеси мислення і нерозривно пов'язані з конотацією. Багато символічних значень сягають корінням у глибоку давнину і пов'язані з давно сформованими у народі уявленнями і віруваннями. Створюючи прислів'я, народ відштовхувався від тієї картини світу, яка йому близька, і яка асоціюється з певними рисами його життєдіяльності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Авалиани Ю.Ю. К сопоставительной стилистике ФЕ (на материале образно-символических заголовков художественных произведений) // Вопросы фразеологии романских и германских языков. – Самарканд, 1981. – С. 4 – 12.
2. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. – М.: Языки русской культуры, 1999. – 896 с.
3. Грушевицкая Т.Г. Основы межкультурной коммуникации: Учебник для вузов / Т.Г. Грушевицкая, В.Д. Попков, А.П. Садохин; под ред. А.П. Садохина. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2002. – 352 с.
4. Клоков В.Т. Символика и язык // Спецкурсы по романской филологии. – Саратов, 1998. – 64 с.
5. Кононенко В.І. Мова і народна культура // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 62 – 69.
6. Кононенко В.І. Символи української мови. – Івано-Франківськ, 1996. – 270 с.
7. Кочерган М.П. Зіставне мовознавство і проблема мовних картин світу // Мовознавство. – 2004. – № 5 – 6. – С. 12 – 22.
8. Левченко О.П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект. – Львів: Вид-во НАДУ, 2005. – 292 с.
9. Лосев А.Ф. Знак. Символ. Миф. Труды по языкознанию. – М.: Изд-во МГУ, 1982. – 479 с.
10. Маслова В.А. Введение в лингвокультурологию. – М.:Наследие, 1997. – 208 с.
11. Пазяк М.М. Прислів'я та приказки: Природа. Господарська діяльність людини. – К.: Наукова думка, 1989. – 480 с.
12. Плачинда С.П. Словник давньоруської міфології. – К.: Український письменник, 1993. – 63 с.
13. Потапенко О.І., Дмитренко М.К., Потапенко Г.І. та ін. Словник символів. / за загальн. ред. О.І. Потапенка, М.К. Дмитренка. – К.: Редакція часопису “Народознавство”, 1997. – 156 с.
14. Потебня А.А. Символ и миф в народной культуре. Собрание трудов. – М.: Лабиринт, 2000. – 480 с.
15. Толстой Н.И. Язык и народная культура: Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике. – М.: Индрик, 1995. – 511 с.
16. Юнг К. Г. Архетип и символ. – М.:1991. – 304 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Інна Живіцька – викладач кафедри англійської мови з методикою викладання Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: пареміологія української та англійської мов.

КОНЦЕПТ "ANZAC" ЯК ДОМІНАНТА НАЦІОНАЛЬНОЇ АВСТРАЛІЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Наталія ЖУКОВА (Запоріжжя, Україна)

Стаття присвячена вивченню історико-культурних умов становлення концепту ANZAC та аналізу засобів мовної репрезентації цієї домінанти національної австралійської культури. Особлива увага приділена когнітивним ознакам у структурі даного концепту.

The article deals with the concept of ANZAC as one of the major Australian cultural icons. The historical and cultural conditions of its formation are considered. Special attention is given to the cognitive attributes of the concept. The means of its verbal representation are examined.

Як відомо, картина світу нації завжди відзначена культурною специфікою, що встановлюється на фоні загальнонародської єдності у світосприйнятті. Одним з аспектів, який відображає унікальність картини світу, є аксиологічний, тобто знання і уявлення людей про пріоритети життя, цінності, ідеали поведінки. Розгляд даного аспекту здійснюється шляхом аналізу концептів на матеріалі не лише окремих мов [5; 1 та ін.], але і в порівняльному ключі [3; 2 та ін.]. Найбільш повно цінність домінанти культури виявляється на тлі інших констант, в тому числі і тих, що належать різним націям. У межах національної австралійської культури основна увага приділена концепту MATE [2: 169-209], решту концептів – ANZAC, BUSHMAN, BUSHRANGER, CONVICT, DIGGER та інші – до цього часу ретельно не досліджено.

Мета даної розвідки полягає у вивченні історико-культурних умов становлення та засобів мовної репрезентації концепту ANZAC – одного з ключів до розуміння австралійської культури. Об'єктом дослідження виступає австралійська англомовна картина світу. Матеріал дослідження становить комплекс лексичних одиниць, які корелюють із

концептом ANZAC. У якості джерела матеріалу використано автентичні тексти періоду Першої світової війни [6] та авторитетний регіональний словник, побудований на історичних принципах [7].

Концепт ANZAC є одним із "головних культурних символів" Австралії [11], це "частина австралійського мислення, мови, життя, починаючи з 25 квітня 1915 р." [12]. Слово *Anzac* стало елементом етикету австралійського національного дискурсу: "No person shall ... use the word 'Anzac' ... in connexion with any trade, business, calling or profession or in connexion with any entertainment or as the name or part of the name of any private residence ..." [7: 12]. Дух ANZAC виступає невід'ємним елементом національної картини світу, як періоду Першої світової війни, так і сучасної: "The diggers as they came to be known, came to symbolize the qualities Australians value, and that have become known as **the Anzac spirit** – mateship, tenacity, innovation and healthy disrespect for authority" [14]. Ці характеристики, що становлять сутність австралійського англомовного етносу, "проявляються у повсякденному житті, але є настільки звичними що їх не помічають" [12].

У процесі роботи ми зважали на те, що аналіз концепту передбачає залучення значної кількості інших концептів, які корелюють з ним. Однак у даній розвідці обмежимося дослідженням синонімічних номінацій концепту і метафоричних перифраз, спираючись на систему базових критеріїв для виділення репрезентативного ядра концепту (історична усталеність, актуальність та регулярність аеляції, семантична і словотворча продуктивність, здатність до інтеграції та інтегративність одиниці) [4: 68].

Стисло розглянемо екологічні умови формування концепта ANZAC. Виникнення одиниці *Anzac* (1915 р.) припадає на час Першої світової війни (1914-1918 рр.). Важливість цієї війни для австралійського народу є безсумнівною. Втрати Австралії у ході бойових дій склали 1,2% від загальної кількості населення (1,6% та 1,5% для Британії та Нової Зеландії відповідно) [15: 388]. У даний період відбувається переорієнтація світогляду австралійців, оскільки участь країни в широкомасштабних діях призвела до виникнення нової національної свідомості ("a new consciousness of nationality" [15: 368]), до зміни статусу залежної території, віддаленого Домініону Британської імперії на статус повноправного, самодостатнього члена світової спільноти ("men equal to any in the world" [9]), зростає гордість за власну націю ("a feeling of national pride welled up" [15: 368]).

Ім'я концепту – акронім *ANZAC* (*Australian and New Zealand Army Corps*) – входить до складу значної кількості лексем, які вербалізують даний концепт. Воно зберігає актуальність і на сучасному етапі розвитку австралійської англомовної картини світу: "(1986 р.) The spirit of *Anzac* has not been weakened by the passing years" (курсив наш – Н.Ж.) [7: 12].

Аналіз значень полісемантичної одиниці *Anzac* [7: 12-13] показав, що вони групуються навколо 4 основних семантичних сфер – (1) an Australian (or New Zealand) soldier, (2) geographical landmark, (3) symbol, (4) artifact:

(1) an Australian (or New Zealand) soldier – "the Australian and New Zealand Army Corps; member of the Australian and New Zealand Army Corps who served in the Gallipoli campaign; generally, an Australian (or New Zealand) soldier or ex-soldier", e.g. *Anzac hero, the Anzac Corps, men of Anzac, a race of future Anzacs, the Anzac nation, the original Anzacs, Anzac hubby*;

(2) geographical landmark – "abbrev. of 'Anzac Cove'", "the Gallipoli campaign", e.g. *the Anzac campaign*;

(3) symbol – "used emblematically to reflect the traditional view of the virtues displayed by those who served in the Gallipoli campaign, esp. as these are seen as national characteristics", e.g. *Anzac way, the soul of Anzac, the Anzac spirit, the Anzac perkiness*;

(4) artifact – e.g. *Anzac biscuit*, ~ *button* "a nail used in place of a trouser button", ~ *hat*, ~ *march*, ~ *overcoat*, ~ *parade*, ~ *wafer* "a hard biscuit supplied in place of bread".

Номінативне поле концепту представляють різноманітні словосполучення, які знаходяться у межах виділених вище сфер семантичного наповнення ANZAC: (1) "the name of the corps", "the sort of code word for the Army Corps", "guardians of Australia's honour", "a ragtime army" [7: 12], "antipodean survivors", "colonials" [9], "the Australian fighters" [15: 369], "the flower of Australia" [8], "simple sinful soldiers", "Australian back block heroes" [6]; (2) "the name of that hill-side in Gallipoli where their graves lie side by side" [7: 12]; (3) "a household word

for valour and endurance", "not merely our baptism in blood, even more than a victory", "cognomen ... synonymous for bravery ... PEACE", "an immortal word", "the immortal letters", "the immortal name", "the deathless name", "the envy of all other soldiers" [7: 12].

Одиниця *Anzac* характеризується високою комбінаторикою та входить до складу композитів, вільних словосполучень і фразеологізмів (загалом 27 одиниць). Найбільш продуктивною є атрибутивна модель, за допомогою якої утворюються словосполучення із препозитивним модифікатором (attr. *Anzac* + (attr.) + N) – *Anzac biscuit*, ~ *button*, ~ *campaign*, ~ *cookie*, ~ *Corps*, ~ *Cove*, ~ *Day*, ~ *hat*, ~ *hero*, ~ *home*, ~ *march*, ~ *nation*, ~ *parade*, ~ *perkiness*, ~ *soup*, ~ *spirit*, ~ *stew*, ~ *wafer*, ~ *national sport* [7: 12-13]. Менш активно використовується суфіксальна (*Anzacism* [16]) і композиційна моделі (*Anzac-tall* [7: 13]).

У структурі концепту ANZAC міститься набір когнітивних ознак, які ми розподіляємо за низкою класифікаційних параметрів для окреслення "аллопортрета" та "автопортрета" ANZAC (терміни "аллопортрет" та "автопортрет" використовуємо за аналогією з термінами "аллоетнонім" і "автоетнонім"). В аллопортреті ANZAC представлено за такими когнітивними ознаками:

(1) статус в австралійському суспільстві: вибраність ("... all the flower of Australia" [8]; "What mortal men could do these magnificent men from Anzac did" [7: 12]); гордість нації ("The whole nation brooded over these young men, guardians of Australia's honor" [7: 12]; "... all true Australians are proud to call them comrades" [6]); об'єкт поваги ("The Anzacs! ... Have a separate record illumined in gold" [7: 12]; "There's ... an honour a king cannot share When you're back in the cities you know" [6]); взірець для наслідування ("I wish I were you!; I envy you living or dead" [6]).

(2) значущість для австралійської нації: невід'ємний компонент культури ("a part of Australian thought, language, and life since 25 April 1915" [12]); здобули визнання для Австралії ("... they made Australasia's fame The wonder and pride of the world"; "They put Australia on the map" [7: 12]); сприяли створенню національної самосвідомості ("The Anzac campaign is regarded as having created the spirit and identity of Australia as a nation" [7: 13]; "Their deeds and their sacrifices gave us the invincible, the intangible, the Spirit of ANZAC" [9]); їм австралійці завдячують сучасними вигодами ("It is liberty, security, opportunity, the privileges of citizenship – we owe to those men who fought, endured, suffered, and died for us and for their country" [9]; "all the traditions of Australian unions – the things our Anzacs are fighting for" [7: 12]); священні ("the sons of Australia and New Zealand whose blood has made sacred the scarred hillsides of Gallipoli" [7: 12]); міфологізовані ("The abortive baptism of fire at Gallipoli, which gave birth to the myth of the Anzac nation" [7: 13]); заслужують на вічну пам'ять ("The children unborn shall acclaim, The standard the Anzacs unfurled" [6]; "the immortal name of Anzac" [7: 12]).

(3) риси характеру: витривалість ("One felt very proud of these Australians, each waiting his turn to be dressed without complaining; The stoicism and fortitude with which they bore their pain was truly remarkable" [8]; "The Anzac spirit – endurance, commitment, the expression of will"; "never cry, be an Anzac" [7: 12]; "These attributes cluster around several ideas: endurance, courage, ingenuity, good humour, and, of course, mateship" [12]); хорообрість ("The Anzac Corps fought like lions"; "Brave as an Anzac" [7: 12]); самовпевненість ("The Anzac perkiness has stemmed out of the English conception of courage. The Anzac is frankly cockier, but not disagreeably so" [7: 12]); гарне почуття гумору ("One never ceased admiring ... their cheeriness under these circumstances and their droll remarks caused us many a laugh; Every one of them was cheery and optimistic" [8]); патріотизм ("The men who sleep at Anzac died with the word 'Australia' on their lips" [7: 12]; "those who have so willingly fought and given their lives for their King and country's sake; only saw his duty, and he did it, fighting fair" [6]); любов до свободи ("the men who dared to tender Life and all its sweetness for their love o' liberty" [6]); героїзм ("Australian back block heroes; men who like old Greeks can die" [6]).

(4) ставлення до найменування Anzac: вічне ("an immortal word"; "the immortal letters"; "an immortal name"; "The deathless name" [7: 12]); символізує витривалість і хорообрість ("a household word for valour and endurance"; "a name which the bravery of our men has now made historical; synonymous for bravery ... PEACE" [7: 12]); має особливий статус ("a word which is

more frequently used by those who are not 'Anzacs' than by Australian soldiers"; "The other may claim Their zeal and their spirit – but never their name" [7: 12]; "came to signify the qualities which Australians have seen their forces exhibit in war" [12]; є предметом прагнення інших солдатів ("the envy of all other soldiers" [7: 12]; "I'd sooner be "Anzac" than "lord", I'd rather be "Anzac" than "thane"" [6]).

(5) статус у світовій спільноті: об'єкт гордості ("England may well be proud of them" [6]); "... our representative manhood showed no faltering" [9]); повноправність (men equal to any in the world" [9]); об'єкт поваги ("The exploits of the Anzacs are known in every land"; "The Turks continue to recognize the sacred nature of Anzac"; "The whole Italian Press praises the valour of the Australasian troops in the Dardanelles at Anzac" [7: 12]).

(6) рівень військової підготовки: відсутність військової підготовки ("Their lack of hard training ... made the effort too much for them" [7: 12]).

(7) зовнішність: героїчний вигляд ("The wearing of the Digger hat – the Anzac hat – made me feel one with the heroic tradition" [7: 12]; "big, bronzed Anzac hero" [7: 13]); високий зріст ("feeling Anzac-tall and commando-masculine"; "Anzacs tough and tall" [7: 12-13]); сила ("Diggers strong and brown" [7: 12]).

Таким чином, солдат Anzac у свідомості австралійців – (1) реальна історична особа: *the brave and strong men from Australia and New Zealand*; (2) національний ідеал: *the flower of Australia, our representative manhood*; (3) супергерой: *men who like old Greeks can die, Australian back block heroes*.

У сучасному австралійському соціумі ставлення до ANZAC полярне – від поетизації та впевненості, що цей дух необхідно плекати, до закликів розвінчати міф. З одного боку, День Анзак вважається однією з центральних подій у житті нації ("It is now a national occasion to celebrate our unique Australianness" [10]). З іншого боку, критики зазнає намагання оточити солдатів романтичним ореолом: "The attempt to sensitise, indeed romanticize the Anzacs is cultural packaging" [16]; надмірна політизація Дня Анзак: "The overt politicisation of ANZAC Day during the last decade ... is turning it ... to a jingoistic festival" [13]. Відзначається зміна у значенні цього святкування для суспільства: "In the 1960s and 1970s Anzac Day was a rallying point for opposition to war whereas in the 21st century it has become a search for community in a society lacking myth and ritual" [16].

Слід відзначити, що автопортрет ANZAC відрізняється від образу в суспільній свідомості, бійці позиціонують себе як пересічних громадян своєї країни:

(1) статус в австралійському суспільстві: пересічні бійці ("we are simple sinful soldiers" [6]).

(2) значущість для австралійської нації: низька самооцінка ("What use are we" [7: 12]).

(3) риси характеру: самокритичність ("Truly we are a people whose god is their belly" [6]); небажання визнавати авторитети ("we won't salute; I'm sick to death of this discipline. That proves I'm an Anzac" [7: 12]); участь у військових діях – привілей ("I ... shall always regard the time I have been privileged to be a comrade of the brave and strong men from Australia and New Zealand ... as one of the greatest privileges" [6]); любов до родини ("They journeyed forth to save from harm Some Mother-Helen sad at home, Some obscure Helen on a farm" [6]); патріотизм ("Our end was happy if our country thrives" [6]); готовність до самопожертви, але не безглуздої смерті ("Our store was small – That which we had we gave – it was our lives"; "C is the Chilliness felt in the feet When bullets commence to invade our retreat... Y is the Youth who was scornful of danger, Till caught in the rear by a violent stranger" [6]); щедрість ("whose hearts are as big as their land, ... whose happiness centres in giving" [6]); вірність традиціям ("Slacks and a roll of blankets give a very Australian appearance". "The all-Australian outfit is all right for keeping out the cold (if not the wet)"; "that's our folks and their old fashioned stand" [6]); любов – найвища цінність ("Folks who reckon that loving is living" [6]); готовність допомагати тим, хто знаходиться в скруті ("Now they were equally ready again to assist Britain, this time to overcome German militarism" [9]); міцна історична пам'ять ("Shades of our fathers ... We shall defend your Empire or be slain" [6]), негативне ставлення до героїзації ("It's their fault I'm entertaining just a tiny little dread That me friends may want a hero with a halo round his head"; "I've snarled to read

the phrases that the writers coined for us "Deathless heroes – lasting glory", and the other foolish fuss" [6]).

(4) рівень військової підготовки: відсутність військової підготовки ("We cannot shoot" [7: 12]).

(5) зовнішність: незадовільний вигляд ("We are a ragtime army" [7: 12]).

Вісім місяців перебування у бухті Анзак (висадка відбулась 25.04.1915 р.) стали періодом становлення "чоловічості". Цей час особливо значущий ("our days together at "Anzac" as a time never to be forgotten"), оскільки тоді демонстрували мужність, хоробрість ("it has made better men of every one of us as we have all had to look death straight in the face"); взаємодопомогу і підтримку ("I have made many fast friends in all ranks"); бачили справжню сутність людини ("when a man's real self is shown"); отримували гіркий досвід втрат ("Bitter as have been my experience in losing many a good friend" [6]).

Таким чином, можемо виділити наступне наповнення концепту ANZAC. ANZAC₁ – чоловік (а) великий, засмаглий, молодий; (b) користується повагою, як у своїй країні, так і в світі; (c) має особливий дух; (d) разом із іншими утворює особливе угруповання людей; (e) становить взірєць для наступних поколінь; (f) гордість нації; (g) брав участь у створенні національної самосвідомості; (h) без військової підготовки; (i) заслуговує на вічну пам'ять; (j) священний; (k) міфологізований; (l) простий хлопець з народу.

ANZAC₂ – час (а) особливо значущий, незабутній; (b) важливіший за перемогу; (c) коли демонстрували мужність, взаємодопомогу і підтримку; (d) коли швидко знаходили друзів різних рангів; (e) коли розкривалась справжня сутність людини; (f) коли отримували гіркий досвід втрат.

ANZAC₃ – символ, (а) який зберігає свою актуальність; (b) є невід'ємним компонентом австралійської культури; (c) священний.

ANZAC₄ – дух, а) ідеальний за сутністю; б) його відчуває кожний австралієць і новозеландець; в) характеризується особливим набором якостей (витривалість, хоробрість, самовпевненість, гарне почуття гумору, скромність, самокритичність, готовність допомогти, готовність до самопожертви, любов до свободи, любов до родини, патріотизм, героїзм, вірність традиціям).

Вербалізація концепту ANZAC відбувається за допомогою різноманітних засобів, аналіз яких дає можливість розглянути специфічні риси, значущі для австралійської мовної картини світу. Мовленнєва поведінка солдатів як особливого прошарку мовців характеризується наступними ознаками: іронічністю, гіперболізацією, метафоричністю висловлювання, що свідчить про надзвичайну лінгвокреативність цих носіїв австралійської культури.

Отже, статус концепту ANZAC як доміанти австралійської культури підтверджується його історичною усталеністю, актуальністю, широкою розробленістю, семантичною і словотворчою продуктивністю, інтегративністю імені концепту. Перспективним є вивчення концептів, що корелюють із ANZAC, зокрема, DIGGER, MATE.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Булыгина Т.В., Шмелёв А.Д. Языковая концептуализация мира (на материале русской грамматики). – М.: "Языки русской культуры", 1997. – 576 с.
2. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов. – М.: Языки славянской культуры, 2001. – 288 с.
3. Голубовская И.А. Этнические особенности языковых картин мира. – К.: Издательско-полиграфический центр "Киевский университет", 2002. – 293 с.
4. Козлова Т.О. Принципы выделения репрезентативного ядра концепта и его системный анализ // Записки з романо-германської філології. – 2005. – Вип. 16. – С. 67-77.
5. Степанов Ю.С. Константы: Словарь русской культуры. – [2-е изд-е, испр. и доп.]. – М.: Академический Проект, 2001. – 990 с.
6. The Anzac book / [Ed. C.E.W. Bean] // <http://www.firstaif.info/anzac-book/>
7. The Australian National Dictionary: A Dictionary of Australianisms on Historical Principles / [Ed. W.S. Ramson]. – Oxford, Auckland, New York, Melbourne: Oxford University Press, 1997. – 814 p.
8. Beeston J.L. Five Months at Anzac // <http://www.gutenberg.org/files/15896/15896-8.txt>.
9. Burke A. The Spirit of ANZAC // <http://www.anzacday.org.au/spirit/spirit2.html>.
10. Cosgrove P. Our inheritance – values and spirit of Anzac // <http://www.catholicweekly.com.au/04/apr/25/01.html>
11. Moore B. The Anzacs and their words // http://www.anu.edu.au/ANDC/pubs/ozwords/April_2000/Anzacs.html.
12. Stanely P. The ANZAC spirit // <http://www.awm.gov.au/encyclopedia/anzac/spirit.asp>.
13. Toscano J. Australia: Behind the ANZAC Myth – Conscripton and World War I // <http://www.indymedia.org.uk/en/2007/04/368473.html>.

14. Umapathysivam M. Are the qualities that make up Anzac Spirit still alive in society today? // http://www.afsse.asn.au/simpson/prize2005/essays/ru_sa_mahesh.pdf.
15. Welsh F. Australia: A New History of the Great Southern Land.–Woodstock & New York: The Overlook Press, 2008.–720 p.
16. Whimpress B. Creeping Anzacism // http://www.history.sa.gov.au/chu/programs/history_conference/BernardWhimpressPaper.pdf.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Наталія Жукова – аспірант кафедри англійської філології ЗНУ.

Наукові інтереси: лінгвокультурологія, етнолінгвістика.

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЧАСОПРОМІЖКУ „ДВАДЦЯТЕ СТОЛІТТЯ” З ПОГЛЯДУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОКУЛЬТУРИ

Олександра ЗАДОРЖНА (Тернопіль, Україна)

У статті представлено структурно-семантичні особливості вербалізації часоприміжку „двадцять століття”. Досліджено експліцитні та імпліцитні способи лексичного вираження цього періоду. Розглянуто конотативні компоненти і здійснено етнокультурний аналіз темпорального значення.

In the article the structurally semantic features of verbalization of the period of time „the twentieth age” are presented. The explicit and implicit methods of lexical presentation of this period has been investigation. Conotative components are considered and the ethnocultural analysis of temporal value is carried out.

Ставлення індивіда до часу – одна із суттєвих характеристик самосвідомості людини, результат особистого досвіду. Внутрішнє сприйняття часу належить до складу тих актів і дій всередині свідомості особистості, внаслідок яких вона (особистість) в стані щось практично і духовно творити, надавати смислу світові та визначати свою поведінку. Усвідомлення часу не обмежується випадковими фіксаціями моментів “тепер” у пасивному потоці переживань, а є важливим компонентом побудови ієрархії життєвих актуальностей, які постійно змінюються. Тому дослідження способів осмислення та вербального представлення окремих сегментів темпорального універсуму видається актуальним.

Мета, яку ставимо перед собою, – схарактеризувати структурно-семантичні особливості ословлення темпорального проміжку “двадцять сторіччя”. Об’єктом нашого дослідження є експліканти значення „двадцять сторіччя” у поетичних текстах Л. Костенко та Б. Олійника – поетів-шістдесятників, які народилися і прожили значну частину свого життя у досліджуваній період. Вибір покоління авторів насамперед детерміновано тим, що світогляд шістдесятників має ряд визначальних особливостей. Як зазначає О. Цапок, “серед них перш за все необхідно виділити антропоцентричну зорієнтованість, яку можна назвати основною рисою філософії всього українського шістдесятництва. Їхня філософія, увібравши найкращі традиції ренесансного неоплатонізму (людина – центр космічної ієрархії буття) і головні ідеї філософської спадщини діячів Києво-Могилянської академії, є за своєю суттю гуманістичною. Така тенденція у філософії українського шістдесятництва формувалася на фоні посиленої уваги до особливостей національної ментальності, до екзистенціально-кордоцентричних філософських концепцій Г. Сковороди та П. Юркевича” [5: 23]. Тому осмислення авторами-шістдесятниками реалій об’єктивної дійсності відбувається з урахуванням етнокультурних особливостей українського народу.

Темпоральний інтервал “двадцять сторіччя” – нелегкий період в історії людства. У цей час в суспільстві відбувалися трансформації, зумовлені розвитком промислового виробництва, домінуванням міського способу життя. Людина зіткнулася з симптомами техногенного, екологічного лихоліття. Таким чином, спосіб життя народу останнього століття другого тисячоліття помітно впливає на осмислення, та на вербалізацію ключових концептів культури.

Експліцитними вербалізаторами значення “останнє століття другого тисячоліття” у поетичній мові Л. Костенко та Б. Олійника є синонімічні словосполучення *двадцять сторіччя, двадцять століття, двадцятий вік*. У поезії шістдесятників простежується виразна негативна конотація цих темпоральних одиниць: *А дні шаленіють в реторті двадцятого віку* (БО: 53). Конотація реалізується в процесі дискурсивної реалізації часоназв. Наприклад, у контексті *Кобзарю, знаєш, нелегка епоха оцей двадцятий невгомонний вік. Завихрень – безліч. Тишій – анітрохи. А струсам різним утрачаєш лік* (ЛК-В: 100) носієм негативної конотації є атрибутути *невгомонний* (“який не може вгамуватися,